

Urheiluun kuuluu kaksi eri näkökulmaa, jotka saavat osakseen yhä enemmän huomiota EU:n tasolla. Ne ovat ammattiurheilu ja urheilu vapaa-ajan toimintana. Urheilu on kummassakin tapauksessa laaja ja nopeasti kasvava talouden ala, joka edistää merkittävästi kasvua ja työllisyyttä.

Urheilu edistää sosiaalista vuorovaikutusta, joka on tärkeää kaikille ihmisille iästä ja sukupuolesta riippumatta. Samalla se edistää fyysistä terveyttä ja mielenterveyttä. Se voi myötävaikuttaa myös koulutukseen sekä viestintä-, neuvottelu- ja johtamistaitoihin, jotka ovat keskeisiä naisten vaikutusvallan vahvistamiselle.

Toimintaedellytysten tasapuolistaminen

Naisten ja miesten välinen tasa-arvo on yksi Euroopan unionin perusperiaatteista. Euroopan komissio ilmoitti sekä naisten peruskirjassa että naisten ja miesten tasa-arvostrategiassa vuosiksi 2010–2015, että se sitoutuu puuttumaan sukupuolten väliseen kuiluun päätöksenteossa ja poistamaan sen.

Vuonna 2013 pidetyn sukupuolten tasa-arvoa urheilussa koskeneen EU:n konferenssin jälkeen hyväksyttiin ehdotus sukupuolten tasa-arvoa koskeville strategisille toimille urheilussa vuosiksi 2014–2020. Ehdotuksessa otetaan huomioon, että työsarkaa on vielä runsaasti. Siihen sisältyvissä toiminnoissa ja suosituksissa kehoitetaan urheilun hallintoelimiä ja kansalaisjärjestöjä kehittämään ja toteuttamaan sellaisia kansallisia ja kansainvälisiä toimintastrategioita, joiden tavoitteena on sukupuolten

tasa-arvo urheilussa ja joita tuetaan johdonmukaisilla käytännön toimenpiteillä EU:n tasolla.

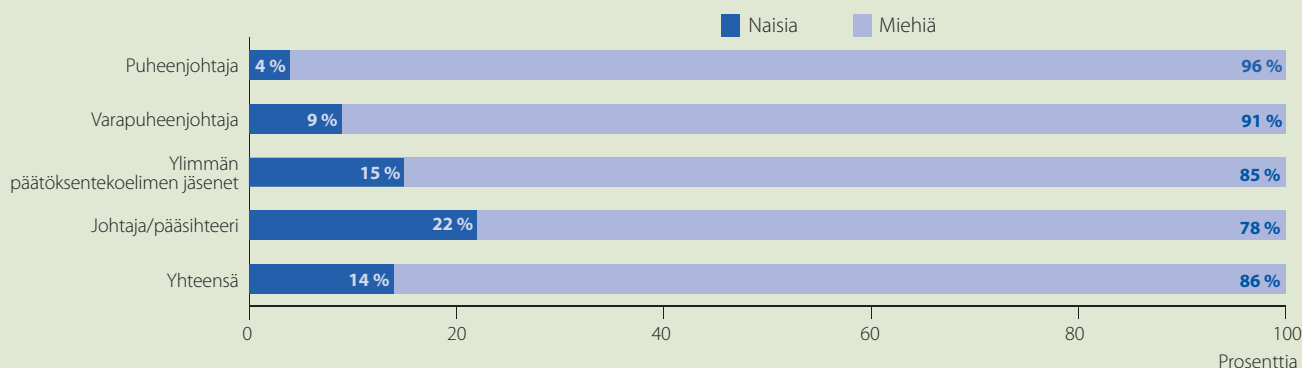
Neuvoston päätelmissä sukupuolten tasa-arvosta urheilussa kannustetaan urheilujärjestöjä lisäämään sukupuolten tasapuolista edustusta johtokunnissa ja komiteoissa sekä hallinnossa ja valmennuksessa. Niissä myös kannatetaan sellaisten muiden kuin lainsäädännöllisten esteiden poistamista, jotka estävät naisia ottamasta vastaan tällaisia tehtäviä (20. toukokuuta 2014).

Esteet

Naisten syrjäyttäminen päätöksenteosta

Vaikka naiset ovat vähitellen alkaneet harrastaa urheilua, he ovat edelleen aliedustettuina urheilujärjestöjen päätöksentekokoelimityksissä paikallisella, kansallisella, Euroopan ja maailmanlaajuisella tasolla.

Kuva 1 – Naisten ja miesten osuus olympiaurheilun Euroopan maanosaliittojen päätöksentekotehtävissä vuonna 2015.

Lähde: Tiedot ovat peräisin 28:sta olympiaurheilun Euroopan maanosaliitosta (touko-kesäkuussa 2015).

Euroopan tasa-arvoinstituutti (EIGE) on laatinut unionin neuvoston puheenjohtajavaltio Luxemburgille raportin, joka koskee naisia vallankäyttäjinä ja päätöksenteossa. Siitä käy ilmi, että naisia on **Euroopan tasolla** olympiaurheilun Euroopan maanosaliittojen **päätöksentekotehtävissä** keskimäärin 14 prosenttia. Tutkimuksessa oli mukana 28 liittoa. Niistä vain yhden puheenjohtaja oli nainen, ja kaikkiaan 91 varapuheenjohtajasta naisia oli kahdeksan. Näistä luvuista käy ilmi muillakin päätöksentekoaloilla vallitseva tilanne, joka osoittaa, että mitä korkeammasta asemasta on kyse, sitä suurempi on sukupuolten välinen kuilu.

Eri **jäsenvaltioissa** naisten edustus urheilujärjestöjen **ylimmissä päätöksentekotehtävissä** on edelleen varsin vähäinen. Vuonna 2015 keskimäärin vain 14 prosentissa kaikista tehtävistä oli nainen. Pienin prosenttiosuus oli Puolan 3 prosenttia ja suurin Ruotsin 43 prosenttia.

Urheilua pidetään miesten alana

Urheilu on perinteisesti miesvaltainen ala. Sukupuolten tasa-arvoa tällä alalla haittaavat feminiinisuuden ja maskuliinisuuden sosiaaliset konstruktiot, joiden mukaan urheilu usein yhdistetään ”maskuliinisiin” ominaisuuksiin, esimerkiksi fyysiseen vahvuuteen ja kestävyYTEEN, nopeuteen ja huomattavaan kilpailunhenkeen, joskus vastakkainasetteluunkin. Urheilua harrastavia naisia voidaan pitää ”maskuliinisina”, ja miehiä, jotka eivät ole kiinnostuneita urheilusta, voidaan pitää ”epämiehekkäinä”. Sitkeät sukupuoleen liittyvät stereotypit

vaikuttavat naisten osallistumiseen päätöksentekoon urheilujärjestöissä ja myös heidän osallistumiseensa urheilutoimintaan.

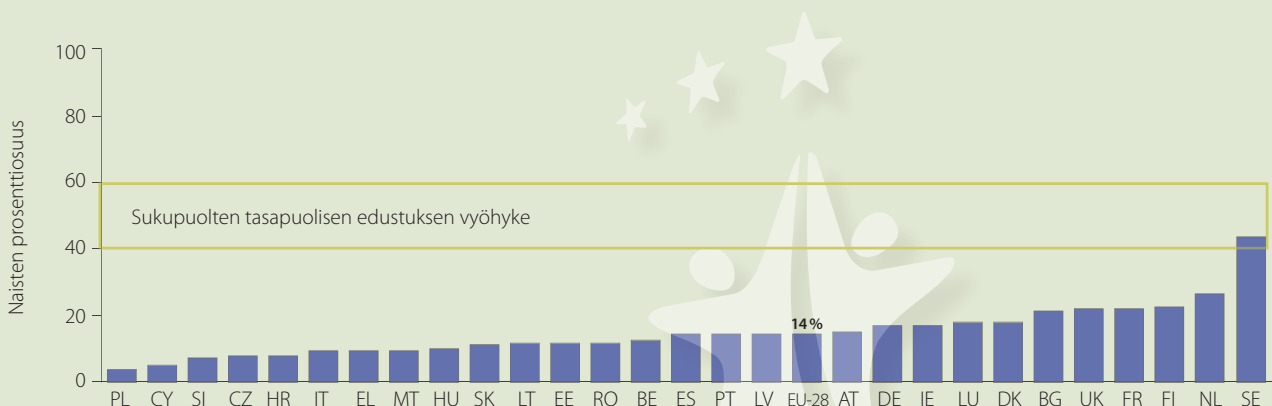
Perinteiset sukupuoliroolit voivat ohjata sitä, kuinka monta tuntia naiset käyttävät hoitovelvoitteisiin. Tämä puolestaan voi vaikuttaa siihen, paljonko urheilutoiminnalle jää aikaa. EIGEn tasa-arvoindeksi osoittaa selvästi, että naiset käyttävät miehiin verrattuna enemmän aikaa hoitotyöhön ja osallistuvat miehiä vähemmän muuhun sosiaaliseen toimintaan, kuten urheilu-, kulttuuri- tai vapaa-ajan toimintaan.

Valmentajan työ on miesvaltainen ammatti

Myös valmentaminen on urheiluun liittyvä ala, jolla naiset ovat vahvasti aliedustettuja. Seitsemästä **EU:n jäsenvaltiosta** saatujen tietojen perusteella on arvioitu, että vain 20–30 prosenttia kaikista urheilualvalmentajista Euroopassa on naisia (!). Naisvalmentajia on todennäköisimmin urheilulajeissa, joissa naisten osuus on suuri (esim. tanssi, voimistelu, taitoluistelu ja hevosurheilu) ja joissa valmennettavina on etupäässä paikallisella tai alueellisella tasolla kilpailevia naisia, nuoria tai lapsia. Urheilun alalla työskentelee enemmän miehiä kuin naisia, ja EIGEn tasa-arvoa koskevasta tilastotietokannasta käy ilmi, että naisten osuus urheilualan työpaikoista itse asiassa väheni ja miesten osuus kasvoi **Euroopan tasolla** vuosina 2012–2014.

(!) Euroopan komissio (2014), Gender Equality in Sport: Proposal for Strategic Actions 2014–2020, s.19. http://ec.europa.eu/sport/events/2013/documents/20131203-gender/final-proposal-1802_en.pdf

Kuva 2 – Naisten osuus kansallisten urheiluliittojen kaikissa päätöksentekotehtävissä EU-28-maissa vuonna 2015

Lähde: Tiedot kerättiin kunkin 28 jäsenvaltion 10 suurimmasta kansallisesta urheiluliitosta (kaikkiaan 280:sta) vuoden 2015 touko-kesäkuussa.

Huom.: Mukaan otettiin seuraavat tehtävät: puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, johtaja/pääsihteeri ja muut hallituksen jäsenet. Pällekkäisyyksien estämiseksi kukin henkilö on laskettu vain kerran, vaikka hänellä olisi ollut useita tehtäviä.

Tiedotusvälineiden stereotyyppit pitävät naiset poissa pelistä

Tiedotusvälineillä voi olla merkittävä rooli tasa-arvoasioissa. Ne voivat joko vahvistaa tai heikentää sukupuolistereotyyppioita urheilussa. Todellisuudessa nais- ja miesurheilijoiden sukupuolistereotyyppit tiedotusvälineissä ovat hyvin dokumentoituja, ja naisurheilijoiden seksuaalisointi on yleistä. Naisurheilijoita kuvataan heidän urheilusaavutuksiaan väheksyvällä tavalla siten, että painopisteenä pidetään vahvuuden ja taitojen sijaan feminiinisyttä ja seksuaalista viehätysvoimaa.

Naisten ja miesten urheilun medianäkyvyydessä on myös merkittäviä eroja. Miesten urheilu saa osakseen paljon enemmän huomiota⁽²⁾. Yhtenä haasteena on naisten puuttuminen urheilujournalismin alalta. Vuoden 2012 Lontoon olympialaisissa vain 15 prosenttia toimittajista ja valokuvaajista oli naisia. Sukupuolten välinen kiulu urheilujournalismissa ulottuu myös viestintäorganisaatioihin, joissa naisten hallussa oli alle kolmannes ylimmän johdon tehtävistä⁽³⁾.

Miten tilannetta pyritään korjaamaan?

Monet Euroopan kansainväliset ja maanosaliitot, jotka vastaavat urheilun edistämisestä ja kehittämisestä, ovat jo sitoutuneet edistämään sukupuolten tasa-arvoa ottamalla käyttöön **sukupuolikiintiöt**.

Yhdeksän Euroopan kaikkiaan 28 liitosta sovelsi sukupuolikiintiötä ylimmässä päätöksentekoelemessä (johdokunta, puheenjohtajisto tai hallitus). Vain yksi niistä ei noudattanut kiintiötä, eli sillä ei ollut yhtään naista ylimmissä päätöksentekotehtävissä. Muissa 19 eurooppalaisessa liitossa, jotka eivät soveltaneet sukupuolikiintiötä, ylimmässä päätöksentekoelemessä ei ollut naisia.

Seuraavassa viidessä järjestössä on lisäksi naistoimikunta tai -komitea:

- Kansainvälisen nyrkkeilyliiton Euroopan asioita hoitava järjestö (European Boxing Confederation, EUBC)
- Euroopan Taekwondoliitto (European Taekwondo Union, ETU)
- Euroopan voimisteluliitto (European Union of Gymnastics, UEG)
- FIBA Europe
- Euroopan jalkapalloliitto (UEFA)

Vapaaehtoisia tavoitteita, jotka koskevat sukupuolten tasapuolista edustusta urheiluliittojen hallintorakenteissa, on ehdotettu tai jo otettu käyttöön **kansallisella tasolla** viidessä jäsenvaltiossa (DE, FR, FI, SE, UK (Englanti)).

Nämä toimet eivät kuitenkaan vielä riitä, jos on tarkoitus saavuttaa sukupuolten tasa-arvo urheilussa ja päätöksenteossa.

(2) Sama, s. 33.

(3) Tiedot ovat KOK:n viestintäjohtaja Anthony Edgarin esitelmästä "The Olympic Games: Meeting New Global Challenges", Oxford University Club, Oxford, "The Future of Reporting at the Olympic Games", 13.–14. elokuuta 2012.

Sukupuolikiintiöt Euroopan urheiluliitoissa vuonna 2015

Sukupuolikiintiöt ylimmässä päätöksentekoelemessä

Ainakin yksi nainen ja yksi mies

United World Wrestling Europe (UWW-Europe)
Euroopan miekkailuliitto (European Fencing Confederation, EFC)
Euroopan käsipalloliitto (European Handball Federation, EHF)
Euroopan ampumaurheiluliitto (European Shooting Confederation, ESC)
Euroopan painonnostoliitto (European Weightlifting Federation, EWF)
Euroopan jalkapalloliitto (UEFA)

Vähintään 2 naista ja 2 miestä

Euroopan Hockeyliitto (European Hockey Federation, EHF)
FIBA Europe

Vähintään 3 naista ja 3 miestä

Euroopan Triathlonliitto (European Triathlon Union, ETU)

Neuvostojen, komiteoiden ja toimikuntien sukupuolikiintiöt

Euroopan käsipalloliitto (European Handball Federation, EHF)
Euroopan ampumaurheiluliitto (European Shooting Confederation, ESC)
Euroopan pöytätennisliitto (European Table Tennis Union, ETTU)
Euroopan Taekwondoliitto (European Taekwondo Union, ETU)
Euroopan Triathlonliitto (European Triathlon Union, ETU)

Mitä muuta voidaan tehdä?

Sukupuolinäkökohtien huomioon ottaminen

Sukupuolten tasa-arvoa urheilussa voidaan vahvistaa esimerkiksi sisällyttämällä sukupuolten tasa-arvo kaikkiin asiaan liittyviin politiikan aloihin. Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista voidaan kuvata sukupuolten tasa-arvoon liittyvien näkökohtien huomioon ottamisena toimintalinjojen tai ohjelmien kehittämisen ja toteuttamisen jokaisessa vaiheessa.

EIGE on kehittänyt tasa-arvon valtavirtaistamisen verkkofoorumin, joka tukee EU:n toimielinten ja hallintoelinten työntekijöitä sukupuolinäkökohtien sisällyttämisessä heidän työhönsä, myös urheilun alalla. Yleisö pääsee foorumille EIGEn verkkosivustolta.

Kohdennetut toimenpiteet ja aloitteet

Sukupuolten tasa-arvon saavuttamista ja naisten päätöksentekoon osallistumista urheilun alalla voitaisiin vauhdittaa monenlaisin kohdennetuin toimenpitein. Niitä voisivat olla julkiset keskustelut, koulutus, mentoointijärjestelmät ja ennakoivat menettelytavat, joilla kannustetaan nuoria naisia urheilun alalle. Lakisäätöiden ja vapaaehtoisten toimenpiteiden vaikutusta voitaisiin vahvistaa toimilla, jotka lisäävät yleistä tietoa ja torjuvat ohjailevia sukupuolirooleja. Sukupuolistereotyyppien kitkemisellä on tärkeä rooli niiden esteiden poistamisessa, jotka rajoittavat naisten pääsyä johtotehtäviin urheilun alalla.

Laadukasta tietoa EU:n tasolla

EIGEn tutkimuksessa on havaittu, että urheilualan päätöksenteon muutosten laajuutta on vaikea mitata, koska EU:n tasolla ei ole sopivia indikaattoreita.

Sukupuolistereotyyppien kitkeminen on ehdoton edellytys sukupuolten tasa-arvon vahvistamiselle urheilussa ja päätöksenteossa

Jäsenvaltioiden välistä tietojen vertailua haittaa se, että vaikka jotain tietoa on jo olemassa, sukupuolen mukaan eriteltyjä tietoja ei ole saatavilla. Sopivien tietojen puuttuminen estää poliittisia päättäjiä hyväksymästä toimintalinjoja, joissa otettaisiin huomioon naisten ja miesten erilaiset tarpeet ja edistettäisiin entistä tasavertaisempaa osallistumista.

EIGE on kehittänyt tasa-arvon valtavirtaistamista koskevan verkkofoorumin tukemaan EU:n poliittisten päättäjien työtä (4). Foorumi on yleisön saatavilla EIGEn verkkosivustolla. Lisäksi EIGEn tieto- ja dokumentointikeskus tarjoaa sähköisen kirjastonsa kautta monia erilaisia urheilua koskevia julkaisuja. Nämä resurssit saa englannin, saksan, ruotsin, hollannin, ranskan, tanskan, italian, kreikan, norjan ja portugalilaisella seuraavan linkin kautta: <http://eige.europa.eu/rdc>

(4) Tietokannassa on tietoa aiheesta "Naiset ja urheilu" osiossa "EU Strategies" (EU Strategy for Equality between women and men 2010–2015 – Gender roles in youth, education and sports) ja osiossa "Policy Area" – culture, education and youth.

Euroopan tasa-arvoinstituutti

Euroopan tasa-arvoinstituutti (EIGE) on EU:n tasa-arvoasioiden tietokeskus. EIGE tukee poliittisia päättäjiä ja kaikkia asiaan liittyviä elimiä niiden pyrkimyksissä naisten ja miesten välisen tasa-arvon toteuttamiseen kaikkialla Euroopassa tarjoamalla heille erityisasiantuntemusta sekä vertailukelpoisia ja luotettavia tietoja sukupuolten tasa-arvosta Euroopassa.

Yhteystiedot

<http://eige.europa.eu>

[facebook.com/eige.europa.eu](https://www.facebook.com/eige.europa.eu)

twitter.com/eurogender

[youtube.com/eurogender](https://www.youtube.com/eurogender)

eige.sec@eige.europa.eu

+370 52157444

Euroopan tasa-arvoinstituutti
Gedimino pr. 16
LT-01103 Vilna
LIETTUA

Print: MH-02-15-937-FI-C 978-92-9218-939-6 10.2839/71499
PDF: MH-02-15-937-FI-N 978-92-9218-980-8 10.2839/379038